

บทที่ 3

การนำหลักสูตรมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่สำคัญประการหนึ่งของการนำหลักสูตรมาสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน คือการที่ผู้สอนจะต้องศึกษาหลักสูตร สารเนื้อหาวิชา จุดประสงค์ที่คาดหวัง นำมาวางแผนเพื่อจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้ และจัดเตรียมนำสื่อการสอนมาใช้ให้สอดคล้องกัน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วหลักสูตรจะต้องประกอบด้วยส่วนประกอบที่สำคัญคือ หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง กระบวนวิชา แนวทางการวัดและประเมินผล ที่จะช่วยให้ครูสามารถตัดสินใจในการวางแผนการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดเตรียมขอบเขตของเนื้อหาวิชา และอุปกรณ์การสอน รวมทั้งให้ความรู้และสอดคล้องจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน ดังนั้นผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษา เข้าใจแนวคิด รูปแบบ และองค์ประกอบต่างๆของหลักสูตรของแต่ละกระบวนวิชาก่อนที่จะดำเนินการสอน จึงจะทำให้ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และสร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามจุดประสงค์ของหลักสูตรได้

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้ถูกกำหนดให้เป็นหลักสูตรแกนกลาง มีจุดหมายซึ่งเป็นมาตรฐานการเรียนรู้สำหรับการเรียนจำนวน 12 ปี กำหนดกลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 กลุ่ม และมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มรวมทั้งมาตรฐานช่วงชั้น เป็นช่วงชั้นละ 3 ปี ทั้งนี้เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ดังนั้นผู้สอนจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากผู้สอน บอกร หรือผู้ชี้แนะให้ผู้เรียนมีความสามารถในการท่องจำ มาเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ช่วยเหลือ สนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถศึกษา แสวงหาความรู้ และสร้างองค์ความรู้ของตนเอง การจัดการศึกษาจึงมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความคิด มีความสามารถ มีคุณธรรม รู้จักการแสวงหาความรู้ และมีความรับผิดชอบต่อ

สังคม ดังนั้นในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร
ดังกล่าว ผู้สอนจึงต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียน ได้ฝึกทักษะ
กระบวนการคิด จัดหรือสร้างสถานการณ์เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง
รวมทั้งฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนสามารถทำได้ คิดเป็น รักการอ่าน เกิดการใฝ่รู้ ชอบและสนใจ
ในการแสวงหาความรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตาม พ.ร.บ.การศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีจุดหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้คือ

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา มีคุณธรรม
จริยธรรม
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน เขียนและการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้า
ทางวิทยาการต่างๆ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การใช้เทคโนโลยี
สามารถปรับวิธีการคิด และวิธีการทำงานให้เหมาะสมได้
4. มีทักษะและกระบวนการเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และทักษะ
การดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพ และบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิต และการบริโภค มีค่านิยมในการเป็นผู้ผลิต
มากกว่าผู้บริโภค
7. เข้าใจประวัติศาสตร์ชาติไทย และภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึด
มั่นในวิถีชีวิตการปกครอง
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษา ศิลปวัฒนธรรมไทย ทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม
9. รักประเทศชาติ ท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

สำหรับโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดเพื่อให้
สอดคล้องกับจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ในลักษณะของการจัดการศึกษาตาม
หลักสูตรต่อเนื่องกัน 12 ปี โดยแบ่งออกเป็น 4 ระดับช่วงชั้น คือ

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6

ในด้านเนื้อหาวิชา หรือสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาและแสวงหาความรู้ นั้น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางมีลักษณะเป็นกรอบ และมีแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตร กำหนดเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องการเรียนรู้ ดังนี้

1. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
3. กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
4. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
6. กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
7. กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ 4 กลุ่มแรก จะเน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ สำหรับเป็นการสร้างพื้นฐานในการคิดและเป็นกลุ่ตพฐนในการแก้ปัญหาและวิกฤติของชาติ สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 4 กลุ่มหลัง จะเป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ มุ่งให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการคิด และสามารถทำงานได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มจะประกอบด้วย คุณลักษณะที่กำหนดให้แก่ผู้เรียนใน 4 ด้านดังนี้

1. องค์กรความรู้
2. ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้
3. คุณลักษณะหรือค่านิยม

4. คุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

นอกจากกำหนดกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามที่กล่าวมาแล้ว หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ยังได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม ที่ใช้เป็นข้อกำหนดคุณภาพ หรือจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียน ในด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่มสาระวิชาโดยกำหนดใน 2 ลักษณะ คือ

1. มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

ดังนั้นสถานศึกษา หรือโรงเรียนจะต้องนำจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สาระการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งศึกษาสภาพของชุมชน ท้องถิ่น นำมาจัดทำเป็นสาระในรายละเอียดเป็นรายปี หรือรายภาค เพื่อให้ได้หลักสูตรของสถานศึกษาสอดคล้องกับสภาพของชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนด้วย

การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในสถานศึกษา

การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาตามสาระที่เป็นองค์ความรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ นั้น จะต้องจัดทำเพื่อเป็นการตอบสนองต่อความจำเป็น และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเศรษฐกิจ รวมทั้งลักษณะธรรมชาติของการศึกษา สำหรับในด้านทักษะ และกระบวนการเรียนรู้ที่จะจัดให้แก่ผู้เรียนนั้น จะต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสุข ความเพลิดเพลิน และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญต่างๆ เช่น การอ่าน การเขียน มีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักการใช้ข้อมูลสารสนเทศให้เกิดประโยชน์ และเทคโนโลยีสื่อสาร รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนสนใจในการแสวงหาความรู้ และส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตใจในด้านจริยธรรม หลักคุณธรรม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนรู้จักเลือกที่จะคิด และทำอย่างมีเหตุผลภายใต้ความเชื่อของการมีคุณธรรม และจริยธรรมที่อิงตามวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติต่อไป

ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจะต้องเริ่มจากการเตรียมความพร้อมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้เรียน ให้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา รวมทั้งข้อมูลต่างๆ ซึ่งผู้สอนในฐานะที่เป็นประชากรส่วนใหญ่ของสถานศึกษา จะต้องร่วมกันจัดทำสาระหลักสูตรของสถานศึกษา โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ โครงสร้าง จัดทำคำอธิบายรายวิชา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และแผนการเรียนรู้ สำหรับการดำเนินการใช้หลักสูตร หรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน เพื่อให้ได้ผลสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ จากนั้นจึงเป็นการตรวจสอบการดำเนินงาน หรือการประเมินผลงาน เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุง พัฒนาข้อบกพร่องในส่วนต่างๆต่อไป

ขอบเขตของหลักสูตร (Scope)

ขอบเขตของสาระที่เป็นองค์ความรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละช่วงชั้นของกลุ่มสาระการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้สอนสามารถตัดสินใจได้ว่า ควรจะดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องอะไรบ้าง และละเว้นในเรื่องใดที่ไม่เกี่ยวข้องกัน ขอบเขตของแนวคิดจะทำให้ผู้สอนทราบถึงหัวข้อเรื่อง (themes) หัวข้อย่อย (topics) ข้อเท็จจริง (facts) ทำให้สามารถกำหนดสาระเนื้อหาวิชาเป็นรายปี รายภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกิจกรรมการเรียนรู้ จัดเตรียมสื่อการสอน การจัดประสบการณ์ จัดเตรียมคำถามและการประเมินผลสำหรับหัวข้อเรื่องนั้นๆ ได้ การพิจารณามาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละสาระที่เป็นองค์ความรู้ จะทำให้ผู้สอนสามารถพิจารณาและดำเนินการพัฒนาหลักสูตรได้เป็น 3 รูปแบบคือ

1. หลักสูตรที่เน้นเนื้อหาวิชา (Subject and cognitive-oriented Curriculum) จะเป็นการกำหนดขอบเขตของหลักสูตร โดยเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ในด้านทฤษฎี หลักการ และแนวคิดต่างๆทางด้านเนื้อหาสาระวิชา การจัดการเรียนการสอนจะเน้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้และความเข้าใจในด้านเนื้อหาสาระวิชา สำหรับแนวทางการดำเนินการสอนจะเป็นรูปแบบของการบรรยายเนื้อหาสาระวิชา ร่วมกับการให้ผู้เรียนได้

ศึกษา คิดค้นแนวคิดต่างๆ การแก้ไขปัญหา ตลอดจนการให้ผู้เรียนได้รวมกลุ่มกันเพื่ออภิปราย และปรึกษาหารือเกี่ยวกับเนื้อหาวิชานั้นๆ

2. หลักสูตรที่เน้นในด้านสังคม (Social-oriented Curriculum) เนื้อหาวิชาที่กำหนดเป็นขอบเขตของหลักสูตรประเภทนี้ จะเป็นการนำแนวคิด ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน หรือในชุมชน ท้องถิ่นรอบบริเวณของโรงเรียน นำมาพิจารณา ศึกษา ปัญหาต่างๆ วิเคราะห์และหาแนวทางการแก้ไขปัญหา ดังนั้น วิธีการที่ดีที่สุดที่จะให้ผู้เรียนจะมีความรู้ความสามารถตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร ก็โดยการพัฒนา และส่งเสริมสมรรถภาพของผู้เรียนให้สามารถแก้ปัญหาต่างๆ โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับสาระเนื้อหาวิชา ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของตนเอง และปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมนรอบตนเองได้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะเน้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักการดำเนินชีวิตในสังคม การแก้ไขปัญหาต่างๆ การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนในลักษณะกลุ่ม การปรึกษาหารือ การสรุปปัญหา จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น มีทักษะในการสื่อสาร เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสังคม

3. หลักสูตรที่เน้นในด้านประสบการณ์ (Experience-oriented Curriculum) การกำหนดขอบเขตของหลักสูตรประเภทนี้ จะเน้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จริงด้วยตนเอง หรือเป็นการกำหนดและสร้างสถานการณ์จำลองขึ้น โดยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้รู้จัก และเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถดำเนินการค้นหาวิธีการแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล ซึ่งการที่ผู้เรียนจะสามารถบรรลุผลตามจุดประสงค์ของหลักสูตรได้ ก็ด้วยการฝึกปฏิบัติ การศึกษาและการเรียนรู้จากประสบการณ์ หรือได้รับทราบแนวทางการแก้ปัญหาของผลของการกระทำ จากการบอกเล่าเหตุการณ์ วิธีการแก้ปัญหา หรือการมีความรู้ตามที่ได้รับจากประสบการณ์นั้น

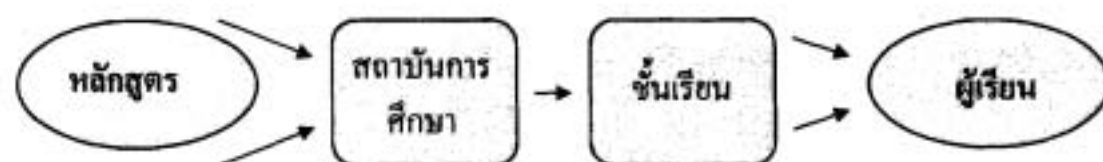
4. หลักสูตรที่เน้นในด้านผู้เรียน (Individual-oriented Curriculum) หลักสูตรประเภทนี้จะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาขีดความสามารถของผู้เรียนตามความสามารถและความสนใจ ดังนั้นวิธีการที่จะให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนตามจุดหมายของหลักสูตร ก็โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาสมรรถภาพของตนเอง ความก้าวหน้า ความสนใจ ตามศักยภาพสูงสุดของตนเอง ให้

โอกาส และสนับสนุนให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถ ศักยภาพของตนเองในรูปแบบต่างๆด้วย

นอกเหนือจากขอบเขตของสาระวิชา และมาตรฐานการเรียนรู้ซึ่งผู้สอนจะนำมาพิจารณาจัดสร้างหลักสูตรประเภทต่างๆแล้ว ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่นๆด้วยเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย นโยบาย หรือปรัชญาการศึกษาของแต่ละโรงเรียนที่แตกต่างกัน ความรู้ หรือประสบการณ์พื้นฐานที่ผู้เรียนได้ศึกษามาแล้ว ลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน บทบาทของผู้สอน ผู้เรียน และชุมชน ตลอดจนธรรมชาติของนักเรียนและวัฒนธรรมสังคมนั้นๆ

จุดหมาย สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

ในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอนนั้นผู้สอนจะต้องพิจารณาตั้งแต่ ปรัชญาของชุมชนและสถาบันการศึกษา เพื่อนำมาจัดทำเป็นวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา พิจารณาขอบเขตของสาระวิชา และมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อนำมาจัดทำโครงสร้างของหลักสูตรในระดับสถานศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนสามารถพัฒนา และนำหลักสูตรมาใช้ได้ชั้นเรียนได้อย่างมีเป้าหมาย

ในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อนำมาใช้ในชั้นเรียน ผู้สอนจะต้องศึกษาตั้งแต่หลักการ จุดหมายของหลักสูตร ซึ่งเป็นการกำหนดขอบเขตอย่างกว้างๆของหลักสูตร ความสำคัญของการนำหลักสูตรมาใช้ในชั้นเรียนนั้นจะอยู่ที่ผู้สอนในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำสาระของหลักสูตร โดยกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เป็นรายปี หรือรายภาค กำหนดสาระการเรียนรู้รายปี หรือรายภาค กำหนดเวลาเรียน จัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถนำมาใช้ในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียนตลอดจน

สอดคล้องกับ สภาพแวดล้อมของชุมชน ซึ่งหมายถึงการที่ผู้เรียนจะได้รับความรู้ และทักษะ สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ภายในชุมชนและสังคมนั้น รวมทั้งให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ปรับตนเองในด้านอารมณ์ ให้สอดคล้องกับสภาพของสังคม และสภาพแวดล้อม ตลอดจนการมีเจตคติที่ดี ซึ่งเป็นไปตามปรัชญา หลักการ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

ในการจัดทำจัดทำคำอธิบายวิชา แผนการเรียนรู้เป็นรายปี หรือรายภาค เรียนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และแผนการเรียนรู้เป็นรายคาบเวลานั้น ผู้สอนจะต้องพิจารณาจัดทำจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ในชั้นเรียน (operational objectives) สำหรับรายวิชา หนึ่งๆ และกำหนดเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (behavioral objectives) สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายคาบเวลาต่อไป

อย่างไรก็ตามเมื่อเริ่มดำเนินการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาเพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนนั้น ผู้สอนจะต้องพิจารณาหลักการและจุดหมายของหลักสูตรซึ่งจะเห็นว่ามีลักษณะที่กว้าง มุ่งเน้นคุณลักษณะของผู้เรียนในเรื่องต่างๆ ไป สนับสนุนปรัชญาการปกครองของประเทศ การปรับตนเองให้สามารถอยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง ปรับปรุงแนวทางการดำเนินชีวิตของตนเอง ให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ โดยให้คำนึงถึงประโยชน์ของสังคมเป็นสำคัญ มีทักษะกระบวนการคิด การสร้างปัญหา และทักษะในการดำเนินชีวิต ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงทักษะที่ผู้เรียนจะต้องศึกษา และฝึกปฏิบัติ รวมทั้งประสบการณ์ เพื่อเป็นพื้นฐานของความรู้ในการประกอบอาชีพเพื่อการเป็นผู้ผลิตที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้สอนยังจำเป็นที่จะต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะรู้จักและสำรวจความสามารถของตนเองมีความคิดสร้างสรรค์ รักการค้นคว้าและการแสวงหาความรู้ มีความเป็นประชาธิปไตย สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของสังคมเป็นสำคัญ

สำหรับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ นั้น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดสาระที่เป็นองค์ความรู้ ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม ซึ่งในแต่ละกลุ่ม

จะมีจำนวนสาระที่เป็นองค์ความรู้ไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับ ลักษณะและธรรมชาติของสาระวิชา รวมทั้งจุดหมายของหลักสูตรที่จะเห็นว่าสาระวิชานั้นมีความสำคัญ หรือมีความจำเป็นที่ผู้เรียนจะต้องศึกษามากน้อยแค่ไหน ซึ่งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้สถานศึกษาจัดเวลาเรียนให้ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมในแต่ละชั้นปี รวมทั้งให้จัดเวลาสำหรับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในทุกภาคเรียนตามความเหมาะสม โดยกำหนดเป็นกรอบไว้ในแต่ละช่วงชั้นเท่านั้น

จำนวนสาระที่เป็นองค์ความรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีระยะเวลาเรียน 12 ปี มีดังนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้	จำนวนสาระที่เป็นองค์ความรู้	จำนวนมาตรฐานการเรียนรู้
ภาษาไทย	5	6
คณิตศาสตร์	6	19
วิทยาศาสตร์	8	13
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	5	12
สุขศึกษาและพลศึกษา	5	6
ศิลปะ	3	6
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	5	6
ภาษาต่างประเทศ	4	8
รวม	41	76

ตัวอย่างเช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ หลักสูตรกำหนดให้เรียนตลอดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ภาษาอังกฤษ ส่วนภาษาต่างประเทศอื่นๆ และภาษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่จะจัดทำรายวิชาประกอบและ

จัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม ซึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้^{นี้} จะประกอบด้วย สาระที่เป็นองค์ความรู้ จำนวน 4 สาระคือ

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร

สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม

สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

เมื่อพิจารณาเฉพาะ สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้จำนวน 3 มาตรฐานด้วยกัน เพื่อเป็นการกำหนดคุณภาพ หรือสิ่งที่ผู้เรียนควรมีความรู้ ความสามารถ จำนวน 3 มาตรฐานด้วยกันคือ

มาตรฐาน ค ๑.๑ เข้าใจกระบวนการฟังและการอ่าน สามารถตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ และนำความรู้มาใช้อย่างมีวิจารณญาณ

มาตรฐาน ค๑.๒ มีทักษะในการสื่อสารทางภาษา แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ความคิดเห็น แสดงความรู้โดยใช้เทคโนโลยี และการจัดการที่เหมาะสมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

มาตรฐาน ค ๑.๓ เข้าใจกระบวนการพูด การเขียน และสื่อสารข้อมูล ความคิดเห็น และความคิดรวบยอดในเรื่องต่างๆ ได้อย่างสร้างสรรค์มีประสิทธิภาพและมีสุนทรียภาพ

มาตรฐานการเรียนรู้ ทั้ง 3 มาตรฐาน ในสาระที่ 1 นั้น จะบอกเกณฑ์ หรือคุณภาพ หรือมาตรฐานของผู้เรียนในส่วนเฉพาะสาระที่ 1 เท่านั้น เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่มุ่งหวัง หรือ คาดหวังในระยะ 12 ปี ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือตลอดการเรียน 4 ช่วงชั้นของการศึกษา ซึ่งในคู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ ได้กำหนดมาตรฐานช่วงชั้น เฉพาะมาตรฐาน ค 1.1 ในแต่ละช่วงชั้น อันเป็นข้อกำหนดของความรู้ ความสามารถและทักษะของผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้น (ระยะเวลา ช่วงชั้นละ 3 ปี) มีจำนวน 4 หัวข้อเรื่องดังนี้

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1 (ป. 1-3) เฉพาะมาตรฐาน ค.๑๑

1. เข้าใจคำสั่ง คำขอร้อง ภาษาท่าทาง และประโยคอย่างง่ายในสถานการณ์ใกล้ตัว
2. อ่านออกเสียงคำ กลุ่มคำ และประโยคอย่างง่ายได้ถูกต้องตามหลักการออกเสียง
3. เข้าใจคำ กลุ่มคำ และประโยค โดยถ่ายโอนเป็นภาพ หรือสัญลักษณ์อย่างง่าย
4. เข้าใจบทสนทนา เรื่องสั้นๆ หรือนิทานอย่างง่ายที่มีภาพประกอบ

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4-6) เฉพาะมาตรฐาน ค.๑๑

1. เข้าใจคำสั่ง คำขอร้อง ภาษาท่าทาง และคำแนะนำในสังคมรอบตัว
2. อ่านออกเสียงคำ ประโยคและข้อความอย่างง่ายได้ถูกต้องตามหลักการออกเสียง
3. เข้าใจประโยคข้อความสั้นๆ โดยถ่ายโอนเป็นภาพ หรือสัญลักษณ์และถ่ายโอนข้อมูลจากภาพ หรือสัญลักษณ์ เป็นประโยคหรือข้อความสั้นๆ
4. เข้าใจบทสนทนา เรื่องสั้น เรื่องเล่าและนิทาน

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3 (ม. 1-3) เฉพาะมาตรฐาน ค.๑๑

1. เข้าใจภาษาท่าทาง น้ำเสียง ความรู้สึกของผู้พูดรวมทั้งเข้าใจคำสั่ง คำขอร้อง คำแนะนำ คำอธิบาย ที่พบในสื่อจริง
2. อ่านออกเสียงบทอ่านได้ถูกต้องตามหลักการออกเสียง และเหมาะสมกับเนื้อหาที่อ่าน
3. เข้าใจและตีความสื่อที่ไม่ใช่ความเรียง (Non-text Information) ในรูปแบบต่างๆ โดยถ่ายโอนเป็นข้อความที่ใช้ถ้อยคำของตนเองหรือถ่ายโอนข้อความที่เป็นสื่อที่ไม่ใช่ความเรียง
4. เข้าใจ ตีความ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อความ ข้อมูลและข่าวสารจากสื่อ สิ่งพิมพ์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เกี่ยวกับเรื่องที่อยู่ในความสนใจในชีวิตประจำวัน

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 4 (ม. 4-6) เฉพาะมาตรฐาน ต.๑๑

1. เข้าใจ น้ำเสียง ความรู้สึกของผู้พูดรวมทั้งคำชี้แจง คำบรรยาย คำแนะนำ สารสนทนาและคู่มือต่างๆ
2. อ่านออกเสียงบทอ่านได้ถูกต้องตามหลักการออกเสียง และเหมาะสมกับ เนื้อหาที่อ่าน
3. เข้าใจ ดีความ และ/หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อที่เป็นความเรียงและ ไม่ใช่ความเรียง ในรูปแบบต่างๆที่ซับซ้อนขึ้น ถ่ายโอนเป็นข้อความที่ใช้ ถ้อยคำของตนเอง
4. เข้าใจ ดีความ วิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อความ ข้อมูลและ ข่าวสาร บทความ สารคดี บันเทิงคดีที่ซับซ้อนขึ้นจากสื่อ สิ่งพิมพ์ หรือสื่อ อิเล็กทรอนิกส์

จะเห็นได้ว่าในแต่ละหัวข้อเรื่องในแต่ละช่วงชั้นจะเป็นข้อความที่มุ่งหวัง ให้ผู้เรียนมีพฤติกรรม มีความสามารถ หรือทักษะสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามสาระที่ 1 เฉพาะมาตรฐาน ต.1.1 ในช่วงชั้นนั้นๆ ซึ่งจะต้องเป็น หน้าที่ของผู้สอนร่วมกับผู้สอนอื่นๆในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันในทุกๆช่วงชั้น และ ในช่วงชั้นเดียวกัน ศึกษาทุกสาระที่เป็นองค์ความรู้ และทุกๆมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อนำมาจัดทำโครงสร้างหลักสูตรรายปี และรายภาคโดยกำหนดสาระวิชาและคำอธิบาย รายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ ร่วมกันจัดสร้างสื่อการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งการ ดำเนินการดังกล่าวภายใต้กรอบของมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นหนึ่งๆ จะทำให้ผู้เรียน ได้รับความรู้ มีความสามารถ และทักษะตามที่หลักสูตรกำหนด จากนั้นจึงจัดทำเป็นหน่วย การเรียนรู้ และจัดทำแผนการเรียนรู้รายคาบเวลา เพื่อดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ต่อไป

ผู้สอนจะต้องพิจารณารายละเอียดของมาตรฐานการเรียนรู้รายภาค นำมา เขียนเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม และรายละเอียดสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามที่กำหนด สำหรับการดำเนินการสอน ในแต่ละคาบเวลา ซึ่งตามมาตรฐานการเรียนรู้ ต.๑.๑ เน้นในด้านการฟังและการอ่าน ซึ่ง

ผู้สอนจะสามารถเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมสำหรับการสอนในชั้นเรียนได้มี
ดังต่อไปนี้พอสังเขป คือ

ทักษะการฟัง

1. เมื่อฟังคำสั่งสั้นๆ 10 ประโยค นักเรียนสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ถูกต้อง
ทุกประโยค
2. เมื่อกำหนดให้ฟังประโยคบอกเล่า ปฏิเสธ และคำถาม อย่างละ 5 ประโยค
นักเรียนสามารถจำแนกประเภทของประโยคได้ถูกต้องอย่างละ 4 ประโยค

ฯลฯ

ทักษะการพูด

1. เมื่อกำหนดให้นักเรียนนับจำนวนเลข 1-100 นักเรียนสามารถนับได้
ถูกต้องครบถ้วน
2. เมื่อกำหนดคำถามอย่างง่ายๆ 5 คำถาม นักเรียนสามารถตอบคำถามได้
ถูกต้อง 4 คำถาม
3. เมื่อกำหนดภาพให้ 3 ภาพ นักเรียนสามารถอธิบายสั้นๆ ได้ถูกต้อง ทั้ง 3 ภาพ

ฯลฯ

ทักษะการอ่าน

1. เมื่อกำหนดจำนวนเลข 1 - 100 นักเรียนสามารถอ่านได้ถูกต้องทุกจำนวน
2. เมื่อกำหนดข้อความ 1 ข้อความ นักเรียนสามารถอ่านประโยคต่างๆ ใน
ข้อความอย่างถูกต้อง มีจังหวะสม่ำเสมอ และออกเสียงเชื่อมระหว่างคำ
ถูกต้อง 80 %
3. นักเรียนสามารถอ่าน วัน เดือน ปี จากปฏิทินได้ถูกต้อง
4. เมื่อกำหนดเนื้อเรื่องซึ่งมีความยาว 15 ประโยค นักเรียนสามารถอ่านและ
ตอบคำถามได้ถูกต้องภายใน 8 นาที

ฯลฯ

ลักษณะสำคัญของจุดหมายของหลักสูตรนั้น จะครอบคลุมจุดมุ่งหมายทางการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้ง 3 ด้าน คือด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย นอกจากนี้จุดมุ่งหมายจะต้องมีองค์ประกอบต่อไปนี้คือ

1. มีความต่อเนื่อง เชื่อมโยง สอดคล้อง และสัมพันธ์กันตั้งแต่จุดหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ของกลุ่มวิชา จุดประสงค์ทั่วไปของการเรียนการสอน และจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งผู้สอนเป็นผู้นำมาปฏิบัติในชั้นเรียน

2. เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งผู้สอนจะต้องกำหนดจุดประสงค์ในลักษณะที่ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความสามารถ และสอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้เรียน

3. ตรงตามเป้าหมายที่มุ่งให้ผู้เรียนมีพฤติกรรม มีความสามารถ ทักษะ และเจตคติ ตามที่รัฐกำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งเป็นไปตามปรัชญาของประเทศ

4. จุดประสงค์ที่กำหนดจะต้องชัดเจน ระบุความต้องการ ความมุ่งหวังของพฤติกรรมที่ต้องการให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามที่กำหนดได้

การกำหนดจุดประสงค์ และการแปลความหมายของหลักสูตรให้อยู่ในลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามที่กำหนดในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนในการพิจารณาเลือกสาระเนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ทักษะ รวมทั้งมีเจตคติที่ดีตามที่หลักสูตรกำหนดด้วย

การพิจารณาเนื้อหาวิชาในหลักสูตร

การนำหลักสูตรมาใช้ในรูปของการเรียนการสอนนั้น เนื้อหาสาระวิชาเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งที่คุณสอนจะต้องศึกษา และพิจารณาเลือกให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ สาระวิชาที่เป็นองค์ความรู้ รวมทั้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม นอกจากนี้ผู้สอนจะต้องมีความรู้ในเนื้อหาสาระวิชาที่จะสอนเป็นอย่างดี เนื้อหาสาระวิชาในหลักสูตรที่คุณสอนจะต้องนำมาดำเนินการสอนให้แก่ผู้เรียน สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทตามลักษณะของเนื้อหาวิชาได้ ดังต่อไปนี้ (Print:141)

1. เนื้อหาความรู้ (knowledge) ได้แก่เนื้อหาความรู้ที่เป็นความจริง หรือข้อเท็จจริง แนวคิด หลักการ รวมทั้งคำจำกัดความ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้

2. ความรู้ในด้านทักษะ และกระบวนการ (skill and process) เป็นทักษะพื้นฐาน และกระบวนการต่างๆที่ผู้เรียนจะต้องศึกษา เช่น การอ่าน การเขียน ทักษะการสื่อสาร การคิดคำนวณ รวมทั้งกระบวนการตัดสินใจ และทักษะการคิดโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

3. ความรู้ทางด้านค่านิยม (values) ซึ่งประกอบด้วยเจตคติ ความเชื่อ และการมีสุนทรียภาพ หรือความซาบซึ้งทางด้านจิตใจ

นอกจากลักษณะของเนื้อหาสาระวิชาดังกล่าวแล้ว ผู้สอนจะต้องพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหาสาระวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร (sequence) ให้มีความต่อเนื่องกันตามลักษณะพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย วุฒิภาวะ ประสพการณ์ของผู้เรียน ความสามารถ ความสนใจ ความรู้พื้นฐานที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้มาก่อน รวมทั้งระดับความยาก-ง่ายของเนื้อหาวิชา และทักษะหรือกระบวนการที่เหมาะสมกับผู้เรียน

สำหรับความรู้ในด้านค่านิยม เจตคติ หรือความเชื่อนั้น เป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องดำเนินการสอนควบคู่ไปกับความรู้ในด้านเนื้อหาสาระวิชา หรือทักษะ โดยให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับข้อเท็จจริง แนวคิด ซึ่งจะนำไปสู่ผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน และมีจริยธรรมที่พึงปรารถนาได้ เช่นเมื่อต้องการให้ผู้เรียนมีความเชื่อ หรือมีค่านิยมว่าการสูบบุหรี่ เป็นสิ่งที่ไม่ควรประพฤติ หรือปฏิบัติ ผู้สอนจะต้องให้ความรู้แก่ผู้เรียนในเรื่องของข้อเท็จจริง ซึ่งประกอบด้วยข้อเท็จจริงดังนี้ ตัวอย่างเช่น การสูบบุหรี่เป็นอันตรายต่อผู้ที่อยู่ข้างเคียง หรือเด็ก ๆ ก่อให้เกิดโรคต่างๆ ทำให้น้ำหนักลดลง ซึ่งจะนำไปสู่แนวคิด หรือหลักการที่ถูกต้อง และจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ค่านิยม หรือความเชื่อที่มีมาแต่เดิมได้ อย่างไรก็ตาม การจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหาวิชาให้มีความต่อเนื่องกันซึ่งเกี่ยวข้องกับจัดการเรียนการสอนทั้งในด้านเนื้อหาความรู้ ทักษะ และกระบวนการ ในแนวทางต่อไปนี้

1. จัดตามลำดับจากสิ่งง่ายๆ ธรรมดา ไปสู่สิ่งที่ยากกว่า (simple to complex) ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งที่ยากๆเพียงเล็กน้อยก่อนที่จะเพิ่มปริมาณให้มากขึ้นหรือเรียนในกิจกรรมที่ยากขึ้นไปของเนื้อหาวิชานั้นๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะธรรมชาติของแต่ละเนื้อหาวิชา โดยอาจจะเป็นการให้ผู้เรียนได้เรียนในส่วนที่เป็นปลีกย่อย ข้อเท็จจริง ง่ายๆก่อน แล้วจึงเรียนในส่วนรวมทั้งหมด การนำข้อเท็จจริงไปใช้ในภายหลัง หรือเรียนในเรื่องทั่วไปกว้างๆก่อน และจึงเรียนให้มากขึ้นเน้นเฉพาะในรายละเอียดต่อไป

2. จัดให้เรียนจากสิ่งที่คุ้นเคย เข้าใจง่ายก่อน แล้วจึงนำไปสู่การเรียนรู้ที่ยากขึ้น หรือมีความคุ้นเคยน้อยลง (familiar to unfamiliar) ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะเริ่มจากสิ่งที่ผู้เรียนคุ้นเคย เข้าใจ หรืออยู่ใกล้ตัวของผู้เรียน นำไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องศึกษา หรือค้นคว้าเพิ่มมากขึ้น เป็นการท้าทายความสามารถ ความสนใจของผู้เรียนให้ศึกษา หรือ ค้นคว้าหาความรู้ในสิ่งที่ผู้เรียนไม่รู้ หรือ ไม่มีความคุ้นเคยในเนื้อหาวิชานั้นๆ

3. จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม ไปสู่สิ่งที่เป็นนามธรรม (concrete to abstract) โดยที่ผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเห็น สัมผัส หรือมีทักษะในสถานการณ์การเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดขึ้น หรือจัดให้มีประสบการณ์ และทักษะ ก่อน แล้วจึงให้ผู้เรียนใช้ความสามารถในการอธิบาย สรุปรูป หรือเชื่อมโยงความรู้โดยใช้ ภาษาพูดของตนเอง หรือการเขียนบรรยาย รวมทั้งให้สามารถจัดสิ่งที่ผู้เรียนได้มี ประสบการณ์มาแล้วนำมาแบ่งเป็นกลุ่ม เป็นพวกได้

4. จัดเนื้อหาวิชาตามลำดับเวลาที่เกิดขึ้น ก่อน-หลัง (chronological) ผู้สอน จะต้อง พิจารณาเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ความสัมพันธ์ของเนื้อหาวิชา ระยะเวลา และเหตุการณ์ ซึ่งความเข้าใจในเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ หนึ่งๆที่เกิดขึ้น ก่อน จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นต่อไป หรืออาจจะสามารถ ทำนายเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นล่วงหน้าได้ ทั้งนี้โดยใช้แนวความคิดที่ได้เรียนรู้แล้ว ตัวอย่างของเนื้อหาวิชาได้แก่วิชาประวัติศาสตร์ คนตรี หรือ วรรณคดี เป็นต้น

แนวทางการเลือกเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และรายละเอียดครบถ้วนวิชาที่กำหนดไว้ นั้น ผู้สอนควรจะได้กำหนดเกณฑ์ เพื่อเป็น แนวทางสำหรับการพิจารณาเลือกเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมกับผู้เรียนดังต่อไปนี้

1. เนื้อหาวิชาจะต้องมีความสำคัญ หรือมีคุณค่าเหมาะสมที่จะให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้ ขึ้นอยู่กับลักษณะธรรมชาติของเนื้อหาวิชาที่แตกต่างกัน เช่นมีลักษณะเป็นปัญหา ที่จะต้องพิจารณาแก้ไข ปรับปรุง มีลักษณะกิจกรรม ทักษะ หรือแม้กระทั่งเนื้อหาวิชาที่มุ่ง ส่งเสริมความเป็นระเบียบวินัยของผู้เรียน หรือส่งเสริมลักษณะการคิดวิเคราะห์ทาง วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

2. เนื้อหาวิชาจะต้องมีความถูกต้อง ซึ่งรวมถึงความสัมพันธ์ และความ สอดคล้องระหว่างเนื้อหาวิชากับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรซึ่งในการดำเนินการสอน

ผู้สอนควรจะได้จัดทำ ขอบเขตของเนื้อหาวิชาที่จะต้องสอนในแต่ละเทอม เพื่อดูความถูกต้องของเนื้อหาวิชา และความสอดคล้องกันของหลักสูตรด้วย

3. เนื้อหาวิชาจะต้องสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของสังคมด้วย โดยจะต้องมุ่งให้ผู้เรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับหลักการ คุณค่า และลักษณะของประชาธิปไตย มีความเชื่อถือ เข้าใจลักษณะของกลุ่ม และสังคม เอาใจใส่ และร่วมกันดูแลสภาพของสังคมที่ตนอยู่ ตลอดจนยอมรับ และสามารถปรับตนเองให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไปในทางที่ถูกต้องด้วย

4. ผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกเนื้อหาวิชาซึ่งผู้เรียนจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งหมายถึงเนื้อหาวิชาที่จะเป็นการเตรียมผู้เรียนแต่ละคนสำหรับการเป็นผู้ใหญ่ที่ดี ที่เหมาะสมในสังคมอนาคต รู้จักละเว้นสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ รู้สภาพความเป็นอยู่ และฐานะทางเศรษฐกิจของตนเอง ตลอดจนมีค่านิยมพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคม ซึ่งประกอบด้วย ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีวินัย และรับผิดชอบ

5. ผู้สอนจะต้องพิจารณาเนื้อหาวิชาที่ผู้เรียนสามารถเรียนหรือศึกษาได้ โดยไม่ยากนัก ซึ่งหมายถึงเป็นเนื้อหาวิชาที่เหมาะสมกับวัย ระดับความรู้ ความสามารถของกลุ่มผู้เรียน รวมทั้งผู้เรียนจะต้องมีความพร้อมที่จะเรียนด้วย ดังนั้นผู้สอนอาจจะจัดเตรียมเนื้อหาวิชา โดยการทบทวนความรู้เดิมของผู้เรียน ก่อนที่จะพิจารณาเลือกเนื้อหาวิชาในเรื่องใหม่ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนต่อไป

6. เนื้อหาวิชาจะต้องเป็นที่น่าสนใจ เหมาะสมกับระดับวัยของผู้เรียน ซึ่งจะเป็นการตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนสนใจที่จะเรียนรู้ด้วย ทั้งผู้สอนจะต้องสร้าง หรือเร้าความสนใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเนื้อเรื่องดังกล่าว ซึ่งในบางครั้งอาจจะมีข้อขัดแย้งเกี่ยวกับความสำคัญของเนื้อหาวิชา ซึ่งเนื้อหาวิชาที่มีความสำคัญต่อผู้เรียน มักจะเป็นสิ่งที่ผู้เรียนไม่ใคร่สนใจ หรือไม่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้ ดังนั้นผู้สอนจึงจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนในการพิจารณาเลือกเนื้อหาวิชาให้มีความสำคัญ เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน และจะต้องเป็นที่น่าสนใจของผู้เรียนด้วย

ในปัจจุบันความรู้ด้านวิชาการและเนื้อหาความรู้ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาแนวคิดใหม่ๆ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีรวมทั้งสิ่งต่างๆที่

เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมและการดำรงชีวิตของประชากรในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคม ซึ่งแนวทางการจัดเนื้อหาวิชาให้แก่ผู้เรียนควรจะครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้

1. เนื้อหาสาระที่ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการ รวมทั้งคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เพื่อเป็นพื้นฐานในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2. ให้ผู้เรียนยอมรับว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม หรือของกลุ่ม ซึ่งจะต้องมีส่วนร่วม มีความเอื้อเฟื้อ เสนอความคิดเห็นที่เหมาะสมในการดำเนินงาน และปฏิบัติตาม กฎ หรือระเบียบของสังคมนั้น

3. มีความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนกระทำลงไป สามารถอธิบายเหตุผลของการกระทำนั้นๆ ได้ และพร้อมที่จะยอมรับ หรือแก้ไขเมื่อเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หรือเห็นว่ามิมีผลกระทบต่อผู้อื่น โดยส่วนรวม

4. มีความรู้ในด้านธรรมชาติ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมรวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับชุมชน สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง

5. มีความรู้เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจของชุมชน และสังคม รู้จักการเลือกใช้ และปรับตนเองให้เหมาะสมกับสถานะทางเศรษฐกิจของตนเอง และการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

6. มีความรู้ในด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี รวมทั้งประโยชน์ที่ได้รับจากการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และสังคม เช่น การใช้ปุ๋ย หรือหลีกเลี่ยงการทำให้เกิดมลภาวะ หรือสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เป็นต้น

แนวคิดในการจัดเนื้อหาวิชาให้แก่ผู้เรียน จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะให้ความรู้รวมทั้งสอดแทรกความรู้ต่างๆ ให้แก่ผู้เรียน ในด้านสิ่งแวดล้อม การรู้จักหน้าที่ การปรับตนเองในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม รวมทั้งการให้ผู้เรียนมีวิจารณญาณในการคิด มีความสนใจใคร่รู้ในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม นอกเหนือจากเนื้อหาวิชา และทักษะที่กำหนดไว้ในหลักสูตรด้วย

การพิจารณากิจกรรมการเรียนรู้

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และควรพิจารณาเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยใช้เวลาน้อยที่สุด สามารถเก็บสะสมความรู้ได้เป็นระยะเวลาตาม รวมทั้งมีทักษะ และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกเหนือจากการพิจารณากิจกรรมการเรียนรู้แล้ว การส่งเสริมบรรยากาศ รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านสติปัญญา และจิตใจ ก็มีผลสำคัญเช่นเดียวกัน ซึ่งการเลือกรูปแบบกิจกรรมเพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมเรียนรู้นั้น ผู้สอนจะต้องพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้เป็นส่วนประกอบคือ

1. จุดมุ่งหมายของกระบวนการวิชาที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในลักษณะใด ซึ่งผู้สอนจะต้องพิจารณาว่าควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบใดเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ดังกล่าว
2. เหมาะสมและสอดคล้องกับระดับความรู้ ความสามารถของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนจะสามารถเรียนได้ด้วยตามความสามารถด้วยความพอใจ
3. รายละเอียดของเนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งสาระเนื้อหาวิชาบางตอนอาจจะเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่งที่แตกต่างกัน
4. ภาระกิจของผู้สอนและการเตรียมตัวของผู้สอน ซึ่งควรพิจารณาเลือกรูปแบบกิจกรรมที่ผู้สอนจะสามารถดำเนินการได้และมีความพร้อมเพื่อให้การดำเนินการสอนนั้นประสบความสำเร็จ
5. พิจารณาจัดรูปแบบของกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีทักษะที่ดีในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้
6. ความร่วมมือของผู้บริหารโรงเรียนในการสนับสนุนผู้สอนสำหรับการจัดรูปแบบของกิจกรรมที่จะส่งเสริมความรู้ความสามารถของผู้เรียน ซึ่งอาจจะเป็นแนวคิดใหม่ที่จะต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณที่เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในปัจจุบันมีอยู่มากมาย ซึ่งผู้สอนจะต้องรู้จักการเลือกใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา และสภาพการณ์ที่เหมาะสม ซึ่งในการเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนควรจะได้คำนึงถึงผู้เรียนในแนวทางต่อไปนี้คือ

1. เมื่อผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ผู้เรียนแต่ละคนจะมีความสามารถในการเรียนรู้ หรือรับความรู้ จากผู้สอนไม่เท่าเทียมกัน เช่นผู้เรียนบางคนจะสามารถเรียนได้ดี เมื่อใช้วิธีการบรรยาย และผู้เรียนบางคนจะสามารถเรียนได้ดี เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการศึกษาแสวงหาและค้นคว้าหาข้อมูล หรือให้ผู้เรียนได้ทำโครงการ เป็นต้น

2. รูปแบบหรือการจัดกิจกรรมที่แตกต่างกัน จะเหมาะสมกับสภาพการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมือนกัน เช่น การจัดกิจกรรมในด้านจิตพิสัยให้แก่ผู้เรียน โดยใช้การบรรยายแต่เพียงอย่างเดียวย่อมไม่เหมาะสมและมีผลดี เท่ากับการจัดกิจกรรมโดยการใช้สถานการณ์จำลอง หรือ การกำหนดสถานการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักการคิดวิเคราะห์

3. ไม่มีวิธีการจัดกิจกรรมรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่จัดว่าเป็นวิธีการที่ดีที่สุด ซึ่งทั้งนี้ ผู้สอนจะเป็นผู้พิจารณาสถานการณ์ สิ่งแวดล้อม จุดประสงค์ของรายวิชา และเนื้อหาวิชา เพื่อนำมาพิจารณาในการเลือกใช้ และปรับกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน เนื้อหาวิชา และจุดประสงค์ของวิชานั้นๆ ซึ่งในบางครั้งผู้สอนอาจจะใช้รูปแบบการสอนหรือกิจกรรมที่หลากหลายสำหรับการสอนในเนื้อหาวิชาหนึ่งๆก็ได้ โดยคำนึงถึงผลที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถสะสมการเรียนรู้นั้น ได้นาน

รูปแบบ หรือวิธีการ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนนำมาใช้ในชั้นเรียนมีอยู่มากมาย ซึ่งจะสามารถแบ่งเป็นกลุ่มโดยคำนึงถึงลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนรวมทั้งการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยเป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีดังต่อไปนี้

การสอนที่มีครูเป็นศูนย์กลาง

การวัดและการประเมินผล

ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะกำหนดเกณฑ์การวัดและการประเมินความรู้และความสามารถของผู้เรียนไว้อย่างกว้างๆ จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะดำเนินการวัดและประเมินความรู้ ความสามารถรวมทั้งทักษะของผู้เรียนเป็นระยะๆ เพื่อพิจารณาและตัดสินใจว่า ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายมากน้อยเพียงใด ซึ่งผู้สอนจะพิจารณาการประเมินความรู้และความสามารถของผู้เรียนได้ 2 รูปแบบ คือ

1. การประเมินผลความสามารถของผู้เรียนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะใน ด้านเนื้อหาวิชา ซึ่งผู้สอนจะทราบโดยการให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบในชั้นเรียน หรือ ทดสอบความสามารถของผู้เรียนในปลายภาคเรียน เพื่อพิจารณาจากผลงานที่ผู้เรียนได้ทำ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะปรากฏในรายงานผลการเรียนของผู้เรียน การทดสอบประเภทนี้ เรียกว่า product evaluation หรือ summative evaluation

2. การประเมินโดยการพิจารณาจากประสบการณ์ และกิจกรรมของผู้เรียน รวมทั้งกระบวนการทั้งหมดที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้น เช่นการที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชั้นเรียน ความสม่ำเสมอในการส่งงาน การเสนอความคิดเห็นในชั้นเรียน อย่างสม่ำเสมอ เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งเป็นการประเมินผลในระหว่างการสอน หรือในระหว่างกิจกรรมที่ครูจัดขึ้นในชั้นเรียน ซึ่งผู้สอนจะต้องใช้การสังเกต รวมทั้งการให้ผู้เรียนตอบคำถาม หรือการใช้แบบรายการตรวจสอบ (Checklist) พิจารณาจากความสนใจ และการเอาใจใส่ในการเรียน รวมทั้งการให้ผู้เรียนทำรายงาน การประเมินผลในลักษณะนี้เรียกว่า process evaluation หรือ formative evaluation

เมื่อผู้สอนนำหลักสูตรมาใช้ในรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนนั้น ผลของการประเมินผลความรู้ความสามารถของผู้เรียนจะสามารถทำให้ผู้สอนทราบความก้าวหน้าในด้านความรู้ความสามารถของผู้เรียนว่า ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตรงตามจุดประสงค์ทั่วไป และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลสำหรับผู้สอนในการปรับปรุงเนื้อหาวิชา และกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนด้วย